

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

**“RAİF EFENDİ’NİN SINIRLARA
HAPSEDİLEMİYEN MARIA PUDER’İ”**

Kılavuz Öğretmen: Levent Toprak

Öğrencinin Adı: Ece

Soyadı: Sinci

Numarası: D0011290124

Tezin Sözcük Sayısı: 3675

Araştırma Konusu: Sabahattin Ali’nin “Kürk Mantolu Madonna” adlı yapıtında odak figürlerden biri olan Maria Puder’in yaşam algısının oluşmasında etkili olan kavramların incelenmesi.

ÖZ(ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı, A1 Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanan bu tezde, Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna adlı yapıtında odak figürlerden biri olan Maria Puder kişilik özellikleri temel alınarak ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Bu tezin yazılış amacı, Maria Puder'i diğer insanlardan ayıran, farklı olan yönlerinin oluşumunda etkili olan etmenleri belirlemektir. Bu sebeple tezin temellendirildiği konu, Puder'in yaşam algısının şekillenmesinde etkili olan kavramlar olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, yapıtta Maria Puder tarafından aktarılan anılar ve düşüncelerle yaşamında hangi olayların etkili olduğu saptanmıştır. Bu tez dört ana başlık altında değerlendirilmiştir.

Yapıtta iki farklı öykü, iki mekan ve iki zaman vardır. Odak figür ile ilgili okuyucunun bilgi sahibi olduğu bölüm Raif Efendi'nin günlüğünün okunduğu bölümdür. Bu sebeple bu tezde ağırlıklı olan o kısımdan yararlanılmıştır. Onu diğer insanlardan ayıran farklı düşüncelerinin oluşmasında etkisi olan etmenler aile yapısı, geçmiş tecrübeleri ve Raif Efendi'yle olan ilişkisi olarak üç bölümde incelenmiştir. Oluşturulan bu bölümlerde, Puder'in yaşadığı olayların onun üstünde bıraktığı etkiler değerlendirilerek, "onu olduğu insan" yapan özelliklerle ilişkilendirilmiştir.

Sözcük Sayısı: 165

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	4
2. Aile Yapısının Maria Puder Üzerindeki Etkileri.....	4
3. Almanya Uzamının Maria Puder Üzerindeki Etkileri.....	7
4. Raif Efendi ile İlişkisinin Maria Puder Üzerindeki Etkileri.....	9
5. Sonuç.....	14
6. Kaynakça	16

1. GİRİŞ

Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" adlı yapıtında odak figür Raif Efendi'nin yaşamı aşk temel izleği çerçevesinde aktarılmaktadır. Yapıtta iki farklı hikâye, zaman ve olay vardır. Bunların ilki yapıtın ilk ve son kısımlarında bahsedilen, Raif Efendi'nin ileri yaşlarını, Almanya'dan döndükten sonraki hayatını anlatan kısımdır. İkinci hikâye ise, asıl anlatılmak istenenin verildiği bölüm olup, Raif Efendi'nin Berlin'de yaşadıklarını, Kürk Mantolu Madonna'sını aktarmaktadır. Birinci bölümde odak figürlerden biri olan Raif Efendi'nin bir gözlemci tarafından yansıtılmasıyla karşılaşılmaktadır. Yapıtın bir bütünlük içinde ilerlemesine yardımcı olan ikinci hikâyede ise gözlemcinin düşüncelerinin bazılarının yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Bunun temel sebebi, Raif Efendi'nin geçmişini, kişiliğini dışarıya fazla yansıtmıyor oluşudur. Anlatıcının kurguyu bu şekilde geliştirmesinin arkasındaki sebep ise okuyucuya her zaman her şeyin görüldüğü gibi olmadığını fark ettirmektir.

Doğan Akhanlı'nın "Ne kadar görünüyorsa o kadar yanıltıcıdır." sözünden de anlaşılacağı üzere bir insanı dışarıdan görülen yönleri ve verdiği izlenimler değerlendirmek mümkün değildir. Her bireyin dışarıdan anlaşılacak bir hikayesi vardır; dışarıdan sakin ve huzurlu görünen Raif Efendi'nin de, dışarıdan güçlü ve mutlu gözükken Maria Puder'in de... Ancak ikisi de göründüklerinden farklı insanlardır, ikisinin de yaşadığı ve etkilediği pek çok olay vardır.

Odak figürlerden biri olan Kürk Mantolu Madonna'nın da etkilendiği olaylar, kişiliğinin oluşumunda büyük değişiklikler meydana getiren tecrübeler olmuştur. Bunlar ailesi ile yaşadıkları, Almanya uzamının onda değiştirdikleri ve Raif Efendi'yle ilişkisi olarak üç ana başlıkta incelenebilmektedir.

1. AİLE YAPISININ MARIA PUDER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Raif Efendi'nin Kürk Mantolu Madonna'sı Maria Puder, toplumun normlarına karşı çıkması ve sergilediği farklı duruş ile alışılmış kadın figüründen sıyrılmaktadır. Maria Puder, güçlü bir kadındır. Gücünü, güçsüzlüğünü gizlemekten, insanlarla arasına ördüğü duvarlardan almaktadır. Yapıt boyunca, insanlarla arasına ördüğü duvarlar, temkinli tavırları dikkat çekmektedir. Onun karakterinin, insanlara ve hayata bakış açısının şekillenmesinde ailesinin payı küçümsenemeyecek düzeydedir.

Bir Yahudi ve Alman'ın kızı olan Maria Puder'in hayatına yön veren olayların en önemlilerinden biri babasının ölümü olmuştur. Anlatıcının kurguyu bu yönde geliştirmesi, Maria Puder'in babasının ölümüyle değişen hayatının onda nasıl izler bıraktığını, düşüncelerini nasıl şekillendirdiğini anlaşılır kılmak amaçlıdır. Figürün annesi, eşinin ölümünden sonra güçlü durmayı başaramamıştır, "*Yedi yaşında olduğum halde onu ben idare etmeye başladım. Ona ben metanet tavsiye ettim, akıl öğrettim, destek oldum.*" (Ali, 97). Bu küçük yaşında omuzlarına binen yük, Maria Puder'i şuan olduğu gibi bir kadın olmaya sürüklemiştir. Annesine yardım etmek için ondan daha olgun davranma sorumluluğunu üstlenmek zorunda kaldığı anlaşılabilir.

Annesinin bir erkeği evlenecek kadar sevdiikten sonra, onun ölümüyle düştüğü acınası hal, Maria Puder'in erkeklerden uzak durma ve onlara güvenmeme sebeplerinden

birini temsil etmektedir. Babasının ölümünü de bir terk ediş olarak algılayan odak figürün, ileride kendisi de bir erkeğe bağlanır, teslim olursa, sonuçlarının böyle vahim olacağına inanmış olması mümkündür, “*Ona ben metanet tavsiye ettim, akıl öğrettim, destek oldum. Böylece erkek tahakkümü görmeden, yani tabii olarak büyüdüm.*” (Ali, 97). İleride bir gün annesinin düştüğü hale düşmemek için tek çarenin kendisinden bir şey beklemeyecek ve ilişkilerinde eşit olacakları bir erkek olmadığı halde, erkekleri kesin bir dille reddetmekte bulunduğu görülmektedir.

“*Annem, tabii olmaya, itaat etmeye alışmış olan kadınlığın adeta bir timsaliydi.*” (Ali, 97). Annesinin halini gördükten sonra onun, hayatta bir kadın olarak tek başına ayakta kalabilmenin önemini kavradığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, yedi yaşındaki bir çocuk olarak annesinin mutsuzluğunun sebebini babası olarak belirlemiş, onu suçlamış olması ve bu yüzden erkeklere daha o zamandan cephe almış olması mümkündür.

Ailesini anlatarak başladığı sözlerini, “*...hiçbir mahlûk bir erkek kadar hodbin, kendini beğenmiş ve nahvetli, fakat aynı zamanda korkak ve rahatına düşkün değildir.*” (Ali, 98) cümlesiyle bitirmiş olması da erkeklere karşı olan nefretinin sebeplerinden birinin aile yaşantısı olduğunu kanıtlar niteliktedir. Anlatıcının kurguya Maria Puder’in babasının o yedi yaşındayken ölmesi doğrultusunda yön vermesinin sebebi, Maria Puder’in olayları bir yetişkin gibi algılayamamış olmasına dikkat çekmektir. Küçük bir kız, babasının ölümünün doğal bir süreç olacağı sonucuna varmak yerine, annesi her üzüldüğünde, yıkıldığında suçluyu babası olarak görmüştür. Bu yüzden erkekler için süslenen, onların karşısında utanan ve kızaran kızlardan “tiksinmiştir”. Kendi ifadeleriyle bu hal, onu müthiş bir yalnızlığa mahkûm etmiştir.

Maria’nın hem kadınlara hem erkeklere karşı tepkili olması, kendisinin de farkında olduğu gibi yalnız kalmasına sebep olmaktadır, “*Boğulacak kadar yalnızım... hasta*

bir köpek kadar yalnız.” (Ali,77). Buna rağmen, yanında birini görmek, biriyle birlikte olmak için fikirlerini gizlememektedir. Tam aksine, davranışlarından bir an dahi şüphe duyduğu erkeklerle bir daha görüşmemektedir ve bütün duygularını açık şekilde ifade etmekte, sorumluluk almadığını belirtmektedir, *“Deminden beri bunu düşündüm... Hayır, sizi de sevmiyorum...”* (Ali, 96). Sonuçları ne olursa olsun, inandığını savunmaktan ve dile getirmekten çekinmeyen bir kadındır Maria Puder. Bu durum, yaptığı meslekten ve bu mesleği seçmesinin sebeplerinden de anlaşılabilir, *“Resim yaparak geçinmek istemiyorum. Çünkü o zaman kendi istediğimi değil, benden istenileni yapmaya mecbur olacağım... Asla... Asla... Vücudumu pazara çıkarmayı tercih ederim...”* (Ali, 93).

Kız arkadaşlarının ondan uzaklaşmaya başlaması, kadın-erkek ilişkilerinde erkeklerin rolünün kadınların davranışları sebebiyle de bu hale geldiğini ve böyle kaldığını anlamasına sebep olmuştur. Bu durumun da, Maria Puder’in yalnız erkeklere değil, kadınlara da tepki göstermesiyle sonuçlandığı görülmektedir, *“Niçin daima biz kaçacağız ve siz kovalayacaksınız?”* (Ali, 97).

Maria Puder’in sadece fikir olarak değil, davranış ve tavır olarak da diğer kadınlardan farklı olduğu görülebilmektedir. Raif Efendi ile olan ilişkisinde, erkek gibi davranan Maria Puder, kadın gibi davranan ise Raif Efendi olmuştur, *“Ben hep böyle apaçık konuşurum... Bir erkek gibi... Sizde de biraz kadınlık var.”* (Ali, 77-78). Bu durumun sebeplerinden bir tanesi, Maria Puder’in küçükken annesi üzerinde kurduğu otorite olarak belirlenebilmektedir.

Yalnız olmasının sebeplerinden birinin de diğer kadınlardan farklı olması olduğunun farkında olduğuna dikkat çekilmektedir, *“Belki de bu yüzden yalnızım.”* (Ali, 77). Küçüklüğünde babasını kaybettiğinde annesinin durumunu görmüş olması ve ona destek olmak zorunda kalmış olması sebebiyle, kendisi farkında olmasa da üstünde hakimiyet kurabileceği bir erkek aramaktadır ve Raif Efendi, onun bu isteğine uygun bir erkek olacaktır, *“Tıpkı annem gibi sizi de birinin idare etmesi lazım... Bu, ben olabilirim”* (Ali, 98). Bunun sebebi, Puder’in ilişkide üzülmemeyi kesinleştirmek için ipleri eline almak istemesi olabilir. İlişkide baskın kişi o olursa, ilişkiyi yönetebileceğine ve yara almadan devam edebileceğine inanmaktadır. Bu nedenle, Raif Efendi’de diğer erkeklerden farklı olarak itaatkâr bir hava sezdiğinde, bu onun rahatlamasına sebep olmuştur.

Maria Puder’in yedi yaşından itibaren kazanmak zorunda kaldığı sorumluluk duygusunun, onun olgunlaşmasıyla sonuçlandığı görülebilmektedir. Küçüklüğünde içine atmayı, şikayet etmemeyi ve problemlerle kendi başına baş etmesi gerektiğini öğrendiği anlaşılmaktadır, *“Yedi yaşında olduğum halde onu ben idare etmeye başladım.”* (Ali, 97). Dert bile yanmamaktadır, ördüğü duvarlarının ardına gizlemektedir acılarını. Raif Efendi’nin de acı çekerken sessiz kalmayı, her şeye rağmen yaşamaya devam etmeyi Maria Puder’den öğrendiği sonucu çıkarılabilmektedir.

Annesinin babasının ölümünden sonraki halini gördüğü ve muhtemelen ona acıdığı için, hayatta istediği en son şeyin birinin kendisine acıması olduğu anlaşılmaktadır, *“En tahammül edemediğim şey merhamettir. Bana acıdığınızı hissettiğim anda allahısmarladık!..”* (Ali, 93). Kadınları acınası bir halde görmek onu üzmektedir. Maria Puder bir ilişkide erkeğin kadına eşit olması gerektiğine ve sevgisinin başka duygulardan etkilenmemesinin gerekliliğine inandığı belirtilmektedir. Onun

kafasındaki aşkın bambaşka olduğuna dikkat çekilmektedir, “*Benim beklediğim aşk başka! O, bütün mantıkların dışında, tarifi imkânsız ve mahiyeti bilinmeyen bir şey.*”

(Ali, 107)

2. ALMANYA UZAMININ MARIA PUDER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yapıtta, Maria Puder çok güçlü bir figür olarak kurgulanmıştır. Hayatta her türlü acıyı görmüş, kendine savunma duvarları örmüş ve bu duvarlar sayesinde hiçbir zaman yıkılmayacakmış gibi bir havası vardır. Bu kadar güçlü bir kişiliğin temel sebeplerinden birisi de halen yaşadığı acılar ve yalnızlığıdır, “*Bu kadının, hayattaki acı tecrübelerine, muhitin bozucu tesirlerine tabi olarak böyle düşündüğü muhakkaktı.*”(Ali, 94). Puder’in özel uzamı Berlin’de yalnız yaşıyor olması, orada yaşadıklarına ek olarak kişiliğinin ve yaşama bakışının şekillenmesinde etkili olmuştur.

Ailesinden uzak, yalnız yaşamaktadır, “*annesini hala Prag’dan gelmedi.*” (Ali, 127). Bu durum da yaşadıklarını kendi başına yaşaması, kendi kendine mücadele etmesi anlamına gelmektedir. Geçinmek ve annesine bakmak için Atlantik isimli bir barda şarkıcılık yapmaktadır, “*bu işi annem yüzünden yapıyorum*” (Ali, 92). Burada pek çok insanla muhatap olduğu için, onları tanıma fırsatı bulmuştur. Bu sayede insanların ne kadar bencil, acımasız ve güvenilmez olabileceğine tanık olmuştur defalarca. Çalıştığı Atlantik Bar’ın sahibinin dışarıdan çok nazik gözükmesi, Puder’in insanların ne kadar ikiyüzlü olabileceğini anlamasına da neden olmuştur,

“Mesela bizim Atlantik’in sahibi gayet nazik bir adamdır. Yalnız müşterilerine karşı değil, kendisiyle alışverişi olmayan her kadına karşı... Fakat kendisinden para alan insanlara karşı birdenbire değişiyor ve buna galiba ‘meslek ahlakı’ diyor. ‘Kazanç ahlakı’ dese daha doğru olacak... İhtimal ki iyi bir aile babası veya dürüst bir vatandaş olan bu adamın nasıl bizden sadece sesimizi, gülüşümüzü, vücudumuzu değil, insanlığımızı da satmamızı istediğini görerseniz irkilirsiniz...” (Ali, 100-101).

Maria Puder, patronunun bu tavrını eleştirmekte ve kadınların sadece bedenleriyle var olmadıklarının farkına varılması gerektiğine inanmaktadır. Gözlemleri sonucunda aslında çoğu insanın, özellikler çoğu erkeğin barın sahibi gibi, aslında gözüküğü gibi olmayan insanlar olduğu kanısına varmıştır. Bu da onun erkeklere olan güvensizliğini, ve de yalnızlığını tetiklemiştir.

Ayrıca, yine çoğunluğuyla Atlantik Bar’da tanıştığı erkekler ile arasında geçenler, kafasında erkeklerle ilgili olumsuz düşüncelerin oluşmasına sebep olmuştur. Yanı erkeklere güvenmiyor oluşunun en önemli sebeplerinden biri geçmiş tecrübeleridir *“Ve bütün tanıştığım erkekler bunu, yani kendilerini sevmediğimi, sevemediğimi anlayınca, büyük bir teessür hatta hiddetle beni terk ettiler.”* (Ali, 96). Anlaşıyor ki Maria Puder her erkeğin böyle olacağı düşüncesiyle Raif Efendi’den uzak durmaya, onu hayatına dahil etmemeye çalışmıştır. İnsanların çoğunun güvenilmez olduğuna inanıyor olması onu biriyle mutluluğun mümkün olmadığı düşüncesine yöneltmiştir. Bu yüzden hayatına kimseyi sokmamaktadır ve bu da doğal olarak onu yalnızlığa itmektir. Tüm bu olumsuz ve cesaret kırıcı geçmiş yaşam deneyimlerine rağmen, tek başına ayakta durduğunu ve yalnız olmanın aslında hiç de kötü olmadığı göstermek ister gibidir Kürk Mantolu Madonna. Çünkü o, kendini bırakırsa Raif

Efendi'ye teslim olacağını bilincindedir ve kendi duvarlarının arkasında devam etmeyi tercih etmektedir. Böylece kırılmayacak ve hatta incinmeyecektir de.

Puder, çok güzel resim yapmasına rağmen, bu mesleği seçmiştir, “...resim yaparak geçinmek istemiyorum. Çünkü o zaman kendi istediğimi değil, benden istenileni yapmaya mecbur olacağım... Asla... Asla... Vücudumu pazara çıkarmayı tercih ederim... Çünkü onun bence ehemmiyeti yok...” (Ali, 93). Bu sözlerinden Maria Puder'in, sanatını, düşüncelerini ve düşüncelerinin özgürlüğünü vücudundan öte gördüğü anlaşılmaktadır. Anlatıcının, bu kadar derin düşünen, özel bir kadını, dışarıdan basit bir şarkıcı gibi göstermesinin sebebi; aslında dışarıdan ne kadar basit gözükse bir hayatın, derinliklerinde neler olabileceğinin bilinemeyeceğini vurgulamaktır. Dışarıdan bakan bir insan için Puder'in burada çalışmayı seçmesinin nedeninin sanatını kısıtlamamak olduğunu anlamak oldukça güç olacaktır.

Puder'in oradaki çalışma hayatını ve koşullarını kabullendiği de belirtilmektedir, “Öpecek tabii... Hakkıdır... Para sarf ediyor...” (Ali, 93). Çoğu insanın acınası olarak nitelendirebileceği bu durumu, bu kadar duygulardan uzak bir görüşle kabulleniyor oluşu da aslında onun hayata karşı duygulardan arınmış bir bakış açısı olduğunu göstermektedir.

Maria Puder'in kaçıışı sadece insanlardan değildir. O bulunduğu yerden de memnun değildir ve uzaktaki ülkelere özlem duymaktadır, “Bu garip ağaçlar bana daima hasretini çektiğim uzak memleketleri hatırlatır...” (Ali, 91). Bunun sebebi belki Berlin'deki hayatı, aynı zamanda sevmediğini vurguladığı “hava”larıdır Berlin'in.

3. RAİF EFENDİ İLE İLİŞKİSİNİN MARIA PUDER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Aşk, pek çok insanın hayatında değişikliklere yol açmış bir duygudur. Bazı insanları derinden etkilemiş, tamamen değiştirmiştir. Yapıtın odak figürlerinden biri olan Maria Puder ise bu duygunun kendisini nasıl etkileyeceğinden habersizdir ve hayatını aşka inanmayarak sürdürmektedir, *“Hayatta yalnız kalmanın esas olduğunu hala kabul edemiyor musunuz?”* (Ali, 93). Bu durum, Raif Efendi’yle tanışmasıyla değişmiştir.

Raif Efendi, yapıtın diğer odak figürüdür. Pasif bir kişiliğe sahiptir, insan ilişkileri güçlü değildir. Hatta Maria Puder’den önce bir kadınla bir ilişkisinin olmadığına da dikkat çekilmektedir, *“Başımdan hiçbir kadın macerası geçmemişti.”* (Ali, 58). Bu durum hem kendine olan güvensizliğinden hem de insanlara karşı olan önyargılarından kaynaklanmaktadır, *“Bir kadından hoşlandığımda ilk yaptığım iş ondan kaçmak olurdu.”*(Ali, 59). Maria Puder’in de böyle bir durumda kaçma yolunu seçmesi de benzerliklerine örnek teşkil etmektedir. Kendi halinde, sessiz, sakin bir figürdür, *“Kendisinin herhangi bir şekilde heyecanlandığını şimdiye kadar gören yoktu.”* (Ali, 21).

Raif Efendi gibi Maria Puder de dışarıdan basit bir şarkıcı gibi gözükmektedir. Ancak düşünceleriyle, tavırlarıyla çok güçlü ve akli başında bir kadın olduğu anlaşılmaktadır. Anlatıcının Raif Efendi ve Maria Puder’i dışarıdan basit gözükten insanlar olarak kurgulamasının sebebi, dış görünüşü sıradan olan insanların aslında ne kadar karışık bir hayatları ve iç dünyaları olabileceğini vurgulamaktır.

“Bunu düşünürken yalnız o adamların dışına bakarız; onların da birer kafaları... kendilerine göre bir iç alemleri olacağını hiç aklımıza getirmeyiz.” (Ali, 11).

Anlatıcının bu cümlelere yer vermesi, dışarıdan böyle sessiz ve sıkıcı görünen bir figürün iç dünyasının ne kadar karmaşık ve dolu olduğuna dair ipucu vermektedir. Raif Efendi’nin tüm bu yalıtılmışlığına rağmen, bir kadın hayali vardır ve içten içe

onu aramaktadır, “*Ben bu kadını yedi yaşından beri okuduğum kitaplardan, beş yaşından beri kurduğum hayal dünyalarından tanıyorum.*” (Ali, 55).

Raif Efendi'nin Maria Puder'e olan aşkı Puder'in kendisinin resmettiği portesi olan Kürk Mantolu Madonna'yı görmesiyle başlamıştır. Raif Efendi, en başta, Maria Puder'e değil, Kürk Mantolu Madonna'ya âşık olmuştur. Bu durumda, onun ne kadar yüksek beklentiler içinde olduğunu göstermektedir, “*O benim hayalimdeki bütün kadınların bir terkibi, bir imtizacıydı.*” (Ali, 55). Bu nedenle tabloya kilitlenmiş, etkisinde kalmıştır. Raif Efendi, kendisini tabloya o kadar kaptırmıştır ki, Maria Puder yanına geldiğinde dahi gözlerini tablodan ayırmamış ve bu sebeple onun kim olduğunu fark edememiştir, “*Arkadaşlarımın yanına döndüğümde beni tanımadığınızı söylemedim.*” (Ali, 73). Bu olay sebebiyle, Maria Puder'in Raif Efendi ile ilgili ilk izlenimi, saf ve çocuk gibi bir adam olmuştur. Aslında bu yanlış bir izlenim değildir ancak aşkın etkisiyle o da değişmiş, yapıtın ilerleyen bölümlerinde Maria Puder'le olan ilişkisiyle farklı bir adam olmuştur.

Maria Puder, bütün erkeklere hatta bütün insanlara karşı takındığı temkinli tavrı Raif Efendi'yle olan ilişkisinde de sürdürmüştür, “*Bu teklifi heyecanla karşıladım. Fakat bu halimin onu daha çok yabancılaştırdığını görerek çabucak kendimi toparladım*” (Ali, 95). Ona güvenmesi çok zaman almış, kendi güvensizlik problemi için zaman zaman onu suçlamıştır. Geçmiş tecrübelerinden kaynaklanan bu güvensizliği, Raif Efendi ile olan ilişkisinin çok yavaş ilerlemesine ve Raif Efendi'nin tek yanlış hareketinde bitebilecek kadar zayıf olmasına yol açmıştır, “*Oldukça sert bir hareketle ellerini çekti.*” (Ali, 84). Ancak onun bu güvensizliğine karşın Raif Efendi'nin içi aşk ve sevgiyle doluydu, “*İçimde ona karşı tarifi imkânsız bir şefkat vardı.*” (Ali, 85) çünkü Puder, Raif Efendi'nin aradığı kadındır.

Maria Puder'in Raif Efendi'nin bir çocuktan farksız olduğu görüşü belli bir süre devam etmiştir, “*Bir anneye muhtaçsınız.*” (Ali, 83). Bunun birkaç farklı sebebi vardır. Bunların ilki, Raif Efendi'nin sosyal ilişkiler konusundaki tecrübesizliğinden kaynaklanan davranışlardır. Duygularını gizlemek konusunda başarılı değildir, beklemediği bir şey duyduğunda şaşkınlığını da gizleyememektedir. İkincisi, Maria Puder'e karşı beslediği duyguların onun elini ayağını dolaştırmasıdır. Puder karşısında ne diyeceğini bilememekte, tepkilerini ayarlayamamaktadır, “*Aptal aptal yüzüne baktım.*” (Ali, 84).

Belirli bir süre sonra, Puder de ona değer vermeye başlamıştır. Bunun sebebi ise onun diğer erkeklerden farklı olabileceği ihtimaline inanmaya başlamış olmasıdır, “*Demek beni beklemişti.*” (Ali, 89). Değişmeye başlayan düşüncelerine rağmen, her fırsatta Raif Efendi'ye onun kendi hayatında büyük bir önem arz etmediğini vurgulamıştır, “*Ne olur? Anlaşamadığımızı anlarsak veda eder ayrılırız.*” (Ali, 93). Bu davranışları, insanlarla arasına ördüğü duvarlardan kaynaklanmaktadır. İnsanlara karşı büyük önyargıları vardır ve geçmişte yaşadıkları sebebiyle kimseye tam anlamıyla güvenememektedir. Bu sebeple, duygularını hep gizlemiştir ve bu şekilde bir savunma mekanizması geliştirmiştir, yara almamayı hedeflemiştir. Kendisini Raif Efendi'nin kollarına bırakmak istediği zamanlarda bile, soğuk tavrını sürdürmüştür.

Yapıtta, iki figürün benzerliklerine de dikkat çekilmektedir, “*Başka yollardan gittiğimiz halde ikimiz de aynı neticeye varmışız: İkimiz de birer insan arıyoruz, kendi insanımızı...*” (Ali, 99), “*Ben de tabiatı çok severim.*” (Ali, 100). Bu benzerlikler Raif Efendi tarafından vurgulandıktan sonra, Puder'in de dikkatini çekmiştir ancak bu bunlar, düşüncelerinde tam anlamıyla olumlu değişmelere yol açamamıştır.

Maria Puder'in temkinli tavırları, bir süre sonra Raif Efendi'yi sevmediğine karar vermesiyle sonuçlanmıştır. Bu kararını Raif Efendi'ye açıkladığında, onun zaten bir

beklentisi olmadığını öğrenmiştir, “*Arkadaşlığımızın şekli bana değil size tabidir. Siz nasıl isterseniz öyle olur!*”(Ali,96). Ancak buna inanmamış ve onu diğer bütün erkekler gibi olmakta suçlamıştır, “*Her şeyi kabul eder görünerek her şeyi kabul ettirmek yolunu tutuyorsunuz.*” (Ali, 96). Ancak Raif Efendi kendini açıklama fırsatı bulduktan sonra Puder’in fikirlerinin değişmeye başladığı aktarılmaktadır, “*Siz zannettiğim kadar çocuk değilsiniz.*” (Ali, 100). Gerçekleşen bu konuşma, iki odak figürün ilişkileri açısından çok önemlidir; çünkü Puder, Raif Efendi’nin farklı olduğunu ve sandığı kadar saf, çocuk olmadığı fark etmiştir. Ayrıca, onu “dinleyen ve anlayan ilk erkek” (Ali, 97) olduğunu belirtmiştir. Bu konuşmadan sonra aralarındaki ilişki yılbaşı akşamına kadar olumlu bir şekilde ilerlemiştir. Puder duygularına teslim olup olmamak arasında giderken, Raif Efendi’nin aşkı gün geçtikçe artmıştır, “*Nasıl oluyor da bir insan diğer bir insanı bu kadar mesut edebiliyordu?*” (Ali, 112).

Raif Efendi ve Maria Puder’in yılbaşı akşamı birlikte olmaları, ilişkilerinin sonunu getirmiştir. O gecenin sabahı, Puder’deki değişim Raif Efendi’ye “siz” diye hitap etmesiyle başlamıştır, “*Uyandınız mı?*” (Ali, 117). Raif Efendi bu zamanda birbirlerine yakın olmaları gerektiğini belirttiğinde de ona tepki göstermiştir. Puder bu davranışlarının sebebinin birlikte olduklarında her şeyin farklı olacağını hayal etmesi ancak hayal kırıklığına uğraması olduğunu vurgulamıştır,

“*Sihirli bir el tarafından tamamen değiştirilebileceğimi, ruhumda, küçük kız çocukları gibi masum, fakat aynı zamanda bütün hayatımı kavrayacak kadar kuvvetli heyecanlar duyacağımı, bu sabah uykudan, başka bir dünyaya doğar gibi uyanacağımı sanmıştım.*” (Ali, 119-120).

Puder, kendinden, hayatının gerçeklerinden kaçmak istemiştir. Raif Efendi’nin onu değiştireceğini, yeniden yaratacağını ummuştur. Bu durum aşkla ilgili beklentilerinin gerçeklikten uzak ve yüksek olduğunu göstermektedir. Bu da, sabah başka bir insan

olarak uyanmayı beklemesine yol açmıştır. Hayal kırıklığına uğramasının sebebi ise, Raif Efendi'nin yol açacağına inandığı değişimin bir gecede gerçekleşmesini beklemiş olmasıdır.

Raif Efendi'ye onu sevmediğini söylerken dahi, ona gülümsemiştir Maria Puder. Bunun sebebi, onun kendisine kızmasından korkmasıdır, "*Hayır, böyle olmaz. Bana darılarak gidiyorsunuz. Ben size ne yaptım?*" (Ali, 120). Her ne kadar onun aşkıyla ilgili hayal kırıklığına uğramış olsa da, Raif Efendi'nin onu terk edip gitmesinden korkmuştur. Bu durum da sakladığı duyguları olduğunu ve yalnız kalmaktan korktuğunu göstermektedir. Bu kadar derin duyguları ilk defa yaşadığı için anlamlandırmakta zorlanmış, ne yapması gerektiğine karar verememiştir, "*Bana bir kere gül, ondan sonra git!*" (Ali, 120)

Ayrılıkları, Raif Efendi'yi çok üzmüş, acı çekmesine sebep olmuştur. Ayrı kaldıkları kısa zaman diliminde Maria Puder'i çok özlemiş, adını sayıklamıştır, "*bundan sonra eski uykuya dönmenin imkânı yoktu*" (Ali, 123). Onun yokluğunu kabullenememiş, hayatı alt üst olmuştur. Hatta ayrılıkları için kendini suçlamış, Puder'le ilgili kötü bir şey düşünememiştir, "*Hakkı vardı. Beni hayatımda hiç, hiç kimse sevmemişti.*" (Ali, 122). Çektiği bu acılar, onun Kürk Mantolu Madonnası'na nasıl içten bir aşkla bağlı olduğunun göstergesidir. Zaten bu aşkı içinde tutamamış, sığdıramamış, en sonunda kendini Puder'in evinde bulmuştur.

Raif Efendi'nin Maria Puder'in evine gitmesi, iki figürün hayatında da bir dönüm noktası olmuştur çünkü Raif Efendi o gün Puder'in hastalığını öğrenmiş ve hastaneye koşmuştur, "*Hastalık zanülcepti.*" (Ali, 129). Hastalığı süresince onun yanında olmuştur, karşılık beklemeden ona bakmıştır, "*Ona hakikaten yalnız ben baktım.*" (Ali, 130). Bu davranışı da onun Puder'e beslediği masum aşkını, şefkatini ve merhametini göstermektedir.

Raif Efendi'nin Maria Puder'e baktığı, onunla ilgilendiği süreçte Puder'in düşüncelerinde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Artık Raif Efendi'nin duygularından, kişiliğinden emin olmuş, ona koşulsuz şartsız güvenebileceğinin farkına varmıştır. Aynı zamanda, kendisinin de derin bir aşkla ona bağlı olduğunu fark etmiştir, "*Sana âşık olmadığımı zannediyordum...*" (Ali, 136). Birlikte oldukları süre boyunca, aralarında noksan olan şeyin ne olduğunu anlamış, suçlunun kendisi olduğunu ancak bundan sonra her şeyin çok daha farklı ve çok daha güzel olacağını vurgulamıştır, "*Bu eksik sana değil, bana ait. Bende inanmak noksanmış... Demek ki insanlar benden inanmak kabiliyetini almışlar. Ama şimdi inanıyorum... Seni seviyorum... Deli gibi değil, gayet akli başında olarak seviyorum...*" (Ali, 136). Puder, ona koşulsuz sahip çıkan, karşılık beklemezsin seven ve koruyan birini bulmuştur. Zaten kendini yalnız hisseden ve kabul etmese de sahiplenilmeye ihtiyaç duyan Puder, Raif Efendi'de aradığı desteği ve sevgiyi bulmuştur.

İki figürün mutluluk dolu zamanları oldukça kısa sürmüştür. Her şey, Raif Efendi'nin babasının ölmesiyle son bulmuştur çünkü babasının ölmesi, onun Türkiye'ye dönmek zorunda olması anlamını taşımaktaydı, "*avuç içi kadar kâğıt her şeyi altüst ediyor...*" (Ali, 137). Raif Efendi giderken aralarında geçen konuşma, birbirlerine olan sevgilerine dikkat çekmektedir, "*Şimdi ben gidiyorum. Fakat ne zaman çağırırsan gelirim. Nereye çağırırsan gelirim!*" (Ali, 140). Bu cümleler, yapıtın başındaki temkinli ve soğuk Kürk Mantolu Madonna'dan eser kalmadığı da kanıtlar niteliktedir. Aşk, onu değiştirmiştir.

İki figürün de Türkiye'de kavuşma hayalleri Puder'in ölümü sebebiyle hiçbir zaman gerçekleşmemiştir, "*Çünkü artık yaşamıyor.*" (Ali, 155). Ancak ölmeden önce, bir çocuk dünyaya getirmiştir, Raif Efendi'nin çocuğu. Gerçekten âşık olduğu ilk adam, onun annelik duygusunu tatmasını da sağlamıştır.

Raif Efendi, Maria Puder'in hayatı boyunca aradığı erkek figürü olarak karşısına çıkmış, onun aşkla ilgili tabularını yıkmıştır. Ona, bütün erkeklerin aynı olmadığını göstermiştir. İnanmak kabiliyetinden yoksun olduğunu fark etmesini sağlamıştır Kürk Mantolu Madonna'nın. Belki de Raif Efendi'yle karşılaşmasaydı aşkı, anneliği hayatı boyunca tadamayacaktı. Önyargılarından, hayata tepkili yaklaşımlarından, insanlara olan güvensizliğinden kurtarmıştır onu. Bu sebeplerden dolayı, belki de Maria Puder'in hayatında en etkili olan figür Raif Efendi'dir.

SONUÇ

Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" adlı yapıtı, hazırlanan bu uzun tez çalışmasında odak figürlerden biri olan Maria Puder'in kişilik gelişimi ve bunu etkileyen etmenler doğrultusunda incelenmiştir.

Puder'i herkesten farklı kılan güçlü duruşu, savunmaktan asla vazgeçmediği fikirleri ve hayata bakışı çeşitli etkenler çerçevesinde şekillenmiştir. Bu çalışmada, bu etkenler ailesi, Raif Efendi ve Almanya uzamı olarak belirlenmiştir. Bunların yanında geçmişte yaşadığı tatsız olayların da onun hayatını etkilediği saptanmıştır.

Babasının erken yaşta ölmesi, onun annesinin çaresiz kaldığını görmesine sebep olmuş; kadın-erkek ilişkilerine küçük yaşta tepkili hale gelmesine neden olmuştur. Bu sebeple kendine duvarlar örmüş, insanlara güvenmeyi zayıflık olarak değerlendirmiştir. Yalnızlığın her şeyden güzel ve huzurlu olduğunu vurgularken, içten içe yalnızlıktan kıvrınmakta; yanına bir destek aramaktadır. Çoğu kadından farklı olan erkeklere bakış açısı ailesinin ve geçmişte sevgililerinden dolayı yaşadığı hayal kırıklığının etkisi olduğu anlatılmıştır.

Almanya uzamının figürün hayatına etkisi ise burayla ilgili düşünceleri irdelenerek yorumlanmıştır. Berlin’de yaşıyor olması ve annesinin Prag’da olması sebebiyle Atlantik adlı barda çalışması ve burada yaşadıklarının yaşam algısına etkisi birbiriyle bağlantılı şekilde irdelenmiştir. Yapılan gözlemler sonucu, yaşadığı uzamın da onu daha güçlü olmaya mecbur ettiği anlaşılmıştır. Atlantik’de maruz kaldığı muameleye rağmen orada kalmak ve çalışmak zorunda oluşu, onu en zor durumları bile kabullenip güçlü kalmaya yöneltmiştir.

Raif Efendi, Puder’in duvarlarını yıkmayı başarmış bir figür olarak, onun hayatında çok etkili olmuştur. Puder’in hayatında yol açtığı değişimler, iki odak figürün benzerlikleri, farklılıkları ve birbirlerine kavuşmalarını zorlaştıran etmenler doğrultusunda incelenmiştir. Bu incelemeler sonucu, yapıtın sonunda iki figürün de anladığı gibi, onların birbirlerini tamamladıkları anlaşılmıştır. Raif Efendi, Puder’in aradığı destek, karşılıksız sevgi ve güven; Puder ise Raif Efendi’nin hayal ettiği, otoriter, güçlü kadın demektir. Çeşitli zorluklara rağmen yapıtın ilerleyen bölümlerinde bunu anlayan iki figür birbirlerine kavuşmuş olsa da, mutlulukları uzun sürmemiştir. Buna rağmen Raif Efendi’nin Puder’e daha önce tatmadığı duygular tattırdığı ve hayatının en azından bir bölümünü çok mutlu geçirmesini sağladığı anlaşılabilmektedir.

Yapılan değerlendirmelerin sonucunda, Maria Puder’in hayata bakışında babasının erken yaşta ölmesinin, aslında sevmediği bir uzamda yaşıyor olmasının –buna bağlı olarak oradaki tatsız tecrübelerinin- ve Raif Efendi’yle tattığı gerçek aşkın etkili olduğu belirlenmiştir. Figürün geliştirdiği savunma mekanizması, yalnızlığı sevmeye çalışıyor oluşu ve Raif Efendi’ye her fırsatta onun kendisi için önemli olmadığını hissettirmeye çalışması belirlenen etkenlerden kaynaklanmaktadır. Yaşadıkları, onun düşüncelerini değiştirmiş, onlara boyut kazandırmıştır. Bunlar sonucunda, dışarıdan

basit bir şarkıcı gibi gözüken ancak aslında çok zeki, güçlü, ayakları yere basan ve çok hazin bir aşk tecrübe etmiş Maria Puder, kendi ifadesiyle Kürk Mantolu Madonna oluşmuştur.

Kaynakça:

- Ali, Sabahattin, **Kürk Mantolu Madonna** Yapı Kredi Yayınları, 2010,
İstanbul